Співфінансується Європейським Союзом

Короткий звіт про опитування населення в Нововолинській, Литовезькій і Поромівській громадах Волинської області.

Методологія

Опитування відбувалося методом особистих інтерв'ю на дому у респондента. В кожній громаді опитувалося загальне населення, окрім того, окрему підвибірку становили мешканці громад, які належать до вразливих груп[1].

Кількість опитаних становила загалом 958 результативних інтерв'ю, зокрема:

- Нововолинська ТГ: 212 інтерв'ю з загальним населенням і 109 інтерв'ю із вразливими групами; загалом 321 інтерв'ю в громаді.
- Литовезька ТГ: 207 інтерв'ю з загальним населенням і 108 інтерв'ю із вразливими групами; загалом 315 інтерв'ю в громаді.
- Поромівська ТГ: 207 інтерв'ю з загальним населенням і 115 інтерв'ю із вразливими групами; загалом 322 інтерв'ю в громаді.

Опитування проводилося в жовтні 2024 року.

[1] Ознаки належності до вразливих груп: скрутне фінансове становище; вік старше 65 років; наявність інвалідності; наявність хвороб, які потребують тривалого лікування; багатодітні батьки; безробітні; внутрішньо переміщені особи (переселенці); неповні сім'ї з неповнолітніми дітьми; люди, які постраждали внаслідок бойових дій, окупації, обстрілів тощо

Результати опитування

Профіль респондентів

Більшість населення цільових громад на момент опитування мешкають там же, де вони проживали до початку широкомасштабного вторгнення.

Серед вразливих груп є певна частина ВПО, переїхали з іншої області, найбільша частка таких людей – в Нововолинській громаді (11%). (*Таблиця 1.*)

Таблиця 1.

D5.Що з цього найкраще описує ваше місцеперебування зараз?	**Загальне населення**			**Вразливі групи**		
	Нововолинська	**Литовезька**	**Поромівська**	**Нововолинська**	**Литовезька**	**Поромівська**
Я живу у своєму домі (де жив(ла) до війни)	98%	99%	99%	87%	93%	99%
Я жив/жила в іншому населеному пункті своєї області	1%	1%	1%	2%	1%	1%
Я переїхав(ла) з іншої області	1%	0%	0%	11%	6%	0%
Відмова/Важко сказати	0%	0%	0%	0%	0%	0%

Переважна більшість населення цільових громад Литовезької та Поромівської ТГ мешкають в окремих будинках (хоч незначна частка респондентів також мешкає у багатоквартирних будинках до 5 поверхів. В Новолинській громаді більша частина респондентів (77%) проживають в багатоквартирних будинках (більшість – в будинках до 5 поверхів), але значна частина населення громади (смт Благодатне, с. Грибовиця) поживають у приватних будинках. (*Таблиця 2.*)

Таблиця 2.

Q1. [ЗАПОВНЮЄТЬСЯ ІНТЕРВ'ЮЕРАМИ] БУДЬ ЛАСКА, ПОЗНАЧТЕ, ДЕ ВИ ПРОВОДИТЕ ІНТЕРВ'Ю:	**Загальне населення**			**Вразливі групи**		
	Нововолинська	**Литовезька**	**Поромівська**	**Нововолинська**	**Литовезька**	**Поромівська**
Окремий будинок	24%	98%	99%	22%	99%	97%
Квартира в багатоквартирному будинку (до 5 поверхів)	72%	1%	1%	74%	1%	3%
Квартира в багатоквартирному будинку (6 і більше поверхів)	5%	0%	0%	4%	0%	0%

Більшість респондентів опитування мешкають у домах (квартирах), які належать їм або членам їхньої родини. Таким чином, вони можуть примати рішення щодо термомодернізації власного та застосування систем опалення. (*Таблиця 3.*)

Таблиця 3.

Q4.Цей будинок/квартира належить…	**Загальне населення**			**Вразливі групи**		
	Нововолинська	**Литовезька**	**Поромівська**	**Нововолинська**	**Литовезька**	**Поромівська**
Належить вам або члену вашої родини	91%	97%	97%	91%	90%	96%
Належить приватному орендодавцю та орендується Вами або членом вашої родини	7%	1%	0%	6%	3%	2%
Належить приватному орендодавцю та надано в безкоштовне користування Вам або членам вашої родини	2%	2%	2%	2%	6%	3%
Інше	0%	1%	1%	1%	1%	0%

Фінансове становище загального населення помітно відрізняється від фінансового становище представників вразливих груп. Частка респондентів, які змушені економити на харчуванні становить до 3% серед загального населення і близько 40% - серед вразливих груп. Серед загального населення найбільш частотна відповідь: «*Нам вистачає на їжу, одяг та взуття, але щоб купити, наприклад, гарний костюм, мобільний телефон чи пилосос, треба заощаджувати чи позичити*» - до неї схиляється приблизно половина вибірки. (*Таблиця 4.*)

Таблиця 4.

D7.Виберіть твердження, яке найкраще описує економічне становище вашої родини	**Загальне населення**			**Вразливі групи**		
	Нововолинська	**Литовезька**	**Поромівська**	**Нововолинська**	**Литовезька**	**Поромівська**
Ми змушені економити на харчуванні	1%	3%	2%	38%	44%	43%
Нам вистачає на їжу, але на одяг та взуття треба заощаджувати чи позичити	17%	28%	21%	29%	26%	17%
Нам вистачає на їжу, одяг та взуття, але щоб купити, наприклад, гарний костюм, мобільний телефон чи пилосос, треба заощаджувати чи позичити	59%	56%	41%	25%	26%	31%
Нам вистачає на їжу, одяг, взуття та інші покупки, але щоб купити дорожчі речі (наприклад, побутову техніку), треба заощаджувати чи позичити	19%	9%	27%	8%	2%	7%
Нам вистачає на їжу, одяг, взуття та дорогі речі, але щоб купити машину чи квартиру, треба заощаджувати чи позичити	3%	3%	7%	0%	0%	2%

Ми можемо купити все, що нам потрібно, у будь-який час	1%	1%	1%	0%	1%	0%
Відмова/Важко сказати	0%	1%	1%	0%	1%	0%

Динаміка фінансового стану також очікувано набагато гірша серед представників вразливих груп: близько 10% кажуть про те, що за останній рік фінансовий стан родини «сильно погіршився», а більше половини – дали відповідь «погіршився». Серед загального населення про погіршення фінансового стану кажуть близько 40-50% респондентів, а більшість все-таки схиляється до відповіді «не змінився». (*Таблиця 5.)*

Таблиця 5.

D10.Як змінився фінансовий стан вашої родини за останній рік?	**Загальне населення**			**Вразливі групи**		
	Нововолинська	**Литовезька**	**Поромівська**	**Нововолинська**	**Литовезька**	**Поромівська**
Сильно погіршився	3%	5%	5%	9%	12%	9%
Погіршився	35%	37%	43%	55%	54%	55%
Не змінився	55%	50%	48%	31%	31%	35%
Покращився	7%	6%	3%	4%	3%	1%
Значно покращився	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Не знаю/важко сказати	0%	2%	1%	1%	0%	1%

Очікування зміни фінансового стану серед загального населення і вразливих груп майже не відрізняються: відносна більшість сподівається, що через рік фінансове становище родини не зміниться, а частка відповідей «погіршиться» переважає частку відповідей «покращиться». Мешканці Нововолинської громади більш оптимістично налаштовані: як серед загального населення, так і серед вразливих груп більша частка опитаних порівняно до респондентів з інших громад обирають варіант «покращиться». Варіант «значно покращиться» не обрав майже ніхто. (*Таблиця 6*.)

Таблиця 6.

D11.Як, на вашу думку, зміниться фінансовий стан вашої родини через рік?	**Загальне населення**			**Вразливі групи**		
	Нововолинська	**Литовезька**	**Поромівська**	**Нововолинська**	**Литовезька**	**Поромівська**
Буде набагато гірше	3%	3%	3%	5%	3%	0%
Погіршиться	18%	24%	25%	31%	31%	24%
Не зміниться	36%	35%	30%	30%	31%	24%
Покращиться	17%	9%	11%	11%	6%	3%
Значно покращиться	0%	0%	1%	0%	0%	1%
Не знаю/важко сказати	26%	28%	30%	23%	29%	47%

Поточні технології опалення

Системи опалення в будинках напряму залежать від типу будинку: в багатоквартирних будинках (в Нововолинську) застосовується централізоване опалення, а в приватних будинках встановлено автономне опалення (котел). В приватних будинках Литовезької і Поромівської громад досить часто інші опалювальні пристрої встановлюються в кожній кімнаті (обігрівачі, «буржуйки», конвектори), причому серед вразливих груп частота застосування таких пристроїв вища, ніж серед загального населення. (*Таблиця* 7.)

Таблиця 7.

Q5.Яка у вас в помешканні система опалення? *(кілька відповідей)*	**Загальне населення**			**Вразливі групи**		
	Нововолинська	**Литовезька**	**Поромівська**	**Нововолинська**	**Литовезька**	**Поромівська**
Централізоване опалення в багатоквартирному будинку	71%	1%	1%	80%	3%	3%
Автономне опалення на квартиру/будинок (котел)	31%	95%	93%	19%	85%	83%
Окремі опалювальні пристрої в кожній кімнаті (обігрівачі, «буржуйки», конвектори)	1%	11%	17%	0%	18%	23%
Загальнобудинковий котел в багатоквартирному будинку	0%	0%	1%	1%	0%	0%
Інше	0%	0%	0%	0%	0%	1%

Автономна система опалення найчастіше представлена газовими котлами, хоча в Литовезькій і Поромівській громадах також зафіксована значна частка користувачів твердопаливних котлів. За словами експертів, удорожчання газу для населення привело до того, що мешканці паралельно до наявних газових котлів почати встановлювати твердопаливні котли і користуватися ними. (*Таблиця 8.*)

Таблиця 8.

Q6. Як саме реалізована автономна система опалення?	**Загальне населення**			**Вразливі групи**		
	Нововолинська	**Литовезька**	**Поромівська**	**Нововолинська**	**Литовезька**	**Поромівська**
Газовий котел	93%	79%	88%	95%	77%	77%
Котел на твердому паливі	5%	42%	30%	14%	42%	28%
Котел на змішаному паливі	3%	6%	4%	5%	3%	8%
Електричний котел	4%	4%	1%	0%	1%	1%

Досить велика частка приватних і багатоквартирних обладнана лічильниками тепла (від 40 до 60%, показник різниться для різних громад і типів будинків). Утім, близько половини респондентів із «сільських громад» (Литовезька і Поромівська) не мають лічильників тепла. Позитивним сигналом можна вважати той факт, що жоден респондент не обрав відповідь «Не знаю, що таке лічильник тепла». (*Таблиця 9*.

Таблиця 9.

Q5.1 Чи є у вашому будинку/квартирі лічильник тепла?	**Загальне населення**			**Вразливі групи**		
	Нововолинська	**Литовезька**	**Поромівська**	**Нововолинська**	**Литовезька**	**Поромівська**
Так, індивідуальний лічильник тепла (у квартирі/будинку)	28%	37%	52%	21%	40%	58%
Так, загальнобудинковий лічильник тепла у багатоквартирному будинку	47%	1%	0%	53%	2%	0%
Ні	21%	61%	47%	23%	57%	41%
Не знаю, що таке лічильник тепла	0%	0%	0%	0%	0%	1%
Немає відповіді/важко сказати	3%	1%	0%	3%	1%	0%

Щодо заходів з енергоефективності, значна частка респондентів повідомили, що не робили «нічого з переліку» (від 15% до 32% у залежності від громади і підвибірки респондентів – загальне населення чи вразливі групи). Серед заходів перше місце посідає *перевірка або заміна вікон, дверей для запобігання витоку тепла в будинку / квартирі*. Адже цей захід допомагає зберегти тепло і є відносно низькобюджетним. На другому місці – *зовнішнє утеплення стін вашого будинку/квартири*. (Таблиця *10.*)

Таблиця 10.

Q9.Чи здійснювали ви у вашому помешканні наступні заходи з підвищення енергоефективності? *(кілька відповідей)*	**Загальне населення**			**Вразливі групи**		
	Нововолинська	**Литовезька**	**Поромівська**	**Нововолинська**	**Литовезька**	**Поромівська**
Перевірка або заміна вікон, дверей для запобігання витоку тепла в будинку (і квартирі)	53%	63%	56%	44%	57%	50%
Зовнішнє утеплення стін вашого будинку/квартири	33%	46%	43%	29%	30%	25%
Встановлення лічильників тепла в будинку	24%	11%	15%	19%	19%	14%
Утеплення даху	7%	25%	16%	3%	8%	12%
Нічого з переліку	15%	23%	26%	28%	30%	32%
Немає відповіді	3%	1%	1%	5%	1%	3%

Серед проблем у забезпеченні теплом респонденти найчастіше називають високі ціни на паливо (як газ, так і альтернативне паливо). Причому серед вразливих груп ця проблема виражена більш наочно. (*Таблиця 11*.)

Таблиця 11.

Q10.Які наразі є проблеми у забезпеченні теплом?	**Загальне населення**			**Вразливі групи**		
	Нововолинська	**Литовезька**	**Поромівська**	**Нововолинська**	**Литовезька**	**Поромівська**
Високі ціни на газ	45%	59%	69%	53%	68%	74%
Високі ціни на альтернативне паливо	6%	29%	28%	6%	33%	34%
Відсутнє центральне опалення	1%	0%	2%	1%	0%	3%
Відсутнє індивідуальне опалення	10%	0%	0%	8%	1%	2%
Не забезпечено енергоефективність житла	11%	10%	11%	11%	14%	12%
Будинок важко обігріти, йде багато палива, а тепло відсутнє	5%	9%	10%	6%	20%	14%
Відсутнє опалення під час відключення світла / при падінні напруги	1%	6%	11%	3%	6%	5%
Застарілі технології опалення в будинку	9%	4%	6%	12%	6%	6%

Ставлення до декарбонізації опалення

Рівень знання принципу декарбонізації серед населення цільових громад є досить низьким в усіх групах респондентів. Більшість опитаних вперше почула цей термін під час опитування (від 67% до 87%). Рівень знання в Поромівській громаді трохи вищий, ніж в інших. Серед вразливих груп рівень знання трохи вищий, ніж серед загального населення. (Таблиця *12*.)

Таблиця 12.

Q11. Наскільки ви знайомі з принципом декарбонізації загалом?	**Загальне населення**			**Вразливі групи**		
	Нововолинська	**Литовезька**	**Поромівська**	**Нововолинська**	**Литовезька**	**Поромівська**
Дуже добре знаю і можу пояснити іншим	1%	1%	1%	0%	0%	0%
Дещо знаю, але не певен/певна	6%	8%	18%	5%	6%	11%
Знаю лише назву	11%	8%	12%	6%	6%	5%
Вперше чую	80%	82%	67%	87%	85%	78%
Відмова/Важко сказати	2%	1%	2%	2%	2%	5%

Утім, рівень обізнаності з різними технологіями опалення є досить великим. Так, про електричне опалення і опалення від сонячних батарей «дуже добре» або «дещо знають» більше 75% опитаних. Про теплові насоси і опалення з використанням біогазу краще знають в Нововолинській і Поромівській громадах (близько половини опитаних) і гірше – в Литовезькій громаді (близько третини опитаних). Найгірше загальне населення обізнане про використання потенціалу шахт, залишкове тепло від підприємств. (*Таблиця 13.*)

Таблиця 13.

Q12. Наскільки ви знайомі з наступними технологіями *Частка відповідей «Дуже добре знаю» + «Дещо знаю»*	**Загальне населення**			**Вразливі групи**		
	Нововолинська	**Литовезька**	**Поромівська**	**Нововолинська**	**Литовезька**	**Поромівська**
Електричне опалення	92%	84%	87%	89%	87%	87%
Опалення від сонячних батарей	83%	80%	90%	79%	75%	78%
Теплові насоси	49%	29%	52%	44%	32%	47%
Опалення з використанням біогазу	52%	27%	49%	42%	34%	44%
Використання потенціалу шахт, залишкове тепло від підприємств	38%	31%	47%	27%	40%	50%

На думку більшості респондентів, інформація про те, як встановити обладнання для отримання тепла з відновлюваних джерел у власному домогосподарстві, наявна хоча б для окремих технологій. Утім, значна частка опитаних (від 20% до 35%) кажуть, що такої інформації мало, або зовсім нема. (*Таблиця 14.*)

Таблиця 14.

Q13.Як ви вважаєте, якщо людина захотіла встановити обладнання для отримання тепла з відновлюваних джерел у власному домогосподарстві, чи має вона достатньо інформації про те, як це зробити?	**Загальне населення**			**Вразливі групи**		
	Нововолинська	**Литовезька**	**Поромівська**	**Нововолинська**	**Литовезька**	**Поромівська**
Інформація є, її достатньо, і вона широкодоступна	19%	13%	32%	15%	16%	23%
Інформація є, її достатньо, але треба знати, як і де її знайти	31%	44%	29%	28%	34%	22%
Для окремих типів технологій інформація є, для інших – її мало або нема	13%	18%	10%	14%	15%	10%
Інформації мало	30%	15%	16%	30%	21%	19%
Інформації нема	5%	5%	5%	3%	3%	3%
Відмова/Важко сказати	3%	6%	9%	11%	11%	23%

Лише незначна частка опитаних (до 3%) встановили обладнання для отримання тепла з відновлюваних джерел для автономного опалення у своєму домогосподарстві. Ще 20-30% респондентів думають про це, або хоча б не відкидають цю ідею. Утім, відносна більшість (від 36 до 68% опитаних) відповідають на питання, чи хотіли б вони поставити таке обладнання в домогосподарстві категорично негативно. Частка негативних відповідей очікувано більше серед вразливих груп населення (*Таблиця 15.*Таблиця 14.)

Таблиця 15.

Q14. Чи хотіли б ви особисто встановити обладнання для отримання тепла з відновлюваних джерел для автономного опалення у своєму домогосподарстві?	**Загальне населення**			**Вразливі групи**		
	Нововолинська	**Литовезька**	**Поромівська**	**Нововолинська**	**Литовезька**	**Поромівська**
Так, і уже займаємося цим (або уже встановили)	1%	2%	3%	0%	0%	0%
Так, думаємо про це	19%	27%	22%	5%	21%	19%
Можливо, ще не думали про це	31%	32%	29%	23%	18%	19%
Ні	49%	36%	42%	68%	54%	46%
Відмова/Важко сказати	0%	4%	4%	5%	7%	16%

За умови надання підтримки або часткової компенсації частка негативних відповідей знижується, але не дуже суттєво, а от частка відповідей «так, безперечно», зростає до 5-8% - вочевидь за рахунок тих, хто уже замислився над проблемою. (*Таблиця 16.*)

Таблиця 16.

Q16. А чи хотіли б ви встановити обладнання для отримання тепла з відновлюваних джерел у своєму домогосподарстві за умов, якщо б вам надали підтримку або часткову компенсацію?	**Загальне населення**			**Вразливі групи**		
	Нововолинська	**Литовезька**	**Поромівська**	**Нововолинська**	**Литовезька**	**Поромівська**
Так, безперечно	8%	5%	6%	0%	2%	2%
Так, подумали б це	16%	19%	25%	10%	16%	18%
Можливо	33%	41%	37%	24%	20%	20%
Ні	44%	29%	30%	62%	52%	43%
Відмова/Важко сказати	0%	6%	3%	5%	10%	16%

Щодо типів підтримки, найбільшу привабливість має часткова компенсація вартості обладнання і часткова компенсація вартості установки / монтажу: про те, що такі заходи матимуть дієвий заохочувальний ефект, кажуть від 64% до 85% опитаних. Утім, консультації фахових інженерів, експертів також можуть бути дієвими на думку значної частини респондентів – цей варіант обрали від 34% до 61% опитаних. (*Таблиця 17.*)

Таблиця 17.

Q17.Яка підтримка для громадян, які хотіли б встановити обладнання для отримання тепла з відновлюваних джерел у своєму домогосподарстві, на вашу думку, була б найбільш дієвою? *(кілька відповідей)*	**Загальне населення**			**Вразливі групи**		
	Нововолинська	**Литовезька**	**Поромівська**	**Нововолинська**	**Литовезька**	**Поромівська**
Часткова компенсація вартості обладнання	83%	81%	85%	80%	82%	81%
Часткова компенсація вартості установки / монтажу	75%	80%	77%	74%	71%	64%
Доступ до консультацій з експертами, інженерами	61%	34%	47%	50%	35%	42%
Забезпечення паливом (для опалення з використанням палива з біомаси)	41%	16%	27%	48%	27%	22%
Поширення мануалів, роз'яснень, покрокових інструкцій	37%	26%	24%	39%	22%	17%

Незважаючи на виражене небажання або неможливість вкладатися в оновлення технологій опалення в власних домогосподарствах, респонденти декларують прихильність до ідей декарбонізації. Так, серед загального населення від 80 до 91% погоджуються з тим, що для них особисто *важливо сприяти екологічним рішенням, які зменшують викиди парникових газів в атмосферу Землі*. Трохи менша частка погоджується з тим, що *впровадження заходів з декарбонізації опалення допоможе посилити енергонезалежність моєї громади* та *підвищення ефективності системи опалення для мене є вагомим аргументом для того щоб вкладати кошти у декарбонізацію опалення.*
Найменше прихильників має твердження *Україні необхідно максимально скоротити використання викопного палива (вугілля, газу) для опалення – навіть під час війни*, утім і з ним погоджується значна частка опитаних.

Серед вразливих груп населення підтримка цих тверджень також висока, хоча і очікувано менша, ніж серед загального населення. (*Таблиця 18.*)

Таблиця 18.

Q20. Наскільки ви погоджуєтесь або не погоджуєтесь з наступними твердженнями? *Частка відповідей «Повністю погоджуюсь» + «Частково погоджуюсь»*	**Загальне населення**			**Вразливі групи**		
	Нововолинська	**Литовезька**	**Поромівська**	**Нововолинська**	**Литовезька**	**Поромівська**
Мені особисто важливо сприяти екологічним рішенням, які зменшують викиди парникових газів в атмосферу Землі	91%	80%	88%	84%	57%	75%

Впровадження заходів з декарбонізації опалення допоможе посилити енергонезалежність моєї громади	81%	79%	87%	73%	66%	66%
Підвищення ефективності системи опалення для мене є вагомим аргументом для того щоб вкладати кошти у декарбонізацію опалення	79%	81%	79%	72%	51%	59%
Перехід на сучасні технології опалення можливий лише за умов, якщо викопне паливо (вугілля, газ) стане занадто дорогим або недоступним	65%	66%	67%	68%	56%	57%
Україні необхідно максимально скоротити використання викопного палива (вугілля, газу) для опалення – але після закінчення війни	66%	56%	64%	57%	38%	55%
Україні необхідно максимально скоротити використання викопного палива (вугілля, газу) для опалення – навіть під час війни	55%	40%	40%	57%	36%	41%

Це розрив між декларуванням прихильності до екологічних принципів, зокрема в сфері декарбонізації опалення, і власною готовністю інвестувати у такі рішення пояснюється тим, що респонденти покладаються відповідальність за втілення цих інновацій на державу, при цьому на державу в першу чергу на національному рівні. Розрив між часткою тих, хто вважає що витрачати кошти на розвиток систем опалення на відновлюваних джерелах в громаді має держава на національному рівні (78-87%) і тих, хто схиляється до думки, що це мають бути громадяни або об'єднання громадян (14-27%), є майже чотирикратним (*Таблиця 19.*)

Таблиця 19.

Q21.Хто, на вашу думку, має витрачати кошти на розвиток систем опалення на відновлюваних джерелах в вашій громаді?	**Загальне населення**			**Вразливі групи**		
	Нововолинська	**Литовезька**	**Поромівська**	**Нововолинська**	**Литовезька**	**Поромівська**
Держава на національному рівні	85%	82%	87%	80%	81%	78%
Місцева влада	62%	41%	51%	65%	44%	44%
Бізнес	18%	16%	17%	16%	18%	22%
Міжнародна спільнота, донори	25%	29%	28%	17%	31%	19%
Окремі громадяни та/або об'єднання громадян, такі як ОСББ	23%	27%	18%	17%	20%	14%